

Oš. péče u ženy s nádorovým onemocněním

4.ročník

OSNOVA:

- Karcinom děložního hrdla – KARCINOM Z EPITELU – **spinocelulární k.**= dlaždicový, **adenokarcinom** = žlázo­vý
- Karcinom děložního těla – KARCINOM Z DĚLOŽNÍ SLIZNICE = **adenokarcinom endometria**
- Benigní nádor děložního těla – NÁDOR ZE SVALOVINY = **děložní myom** (uterus myomatosus)
- Karcinom vaječníků – **cystadenokarcinom**

<http://gyn.cz/tree.php?up=188> ,

<http://gyn.cz/tree.php?up=26> , <http://gyn.cz/tree.php?up=24>

3X KLIK

- **CHARAKTERISTIKA – PŘÍČINY - PŘÍZNAKY-
VYŠ.METODY – LÉČBA - REALIACE
OŠETŘOVATELSKÉ PÉČE**

Karcinom děložního hrdla

(děložní čípek)

- Na **přechodu** sliznice kanálu děložního hrdla a **sliznice na povrchu čípku** vznikají **buněčné změny**, ze kterých pravděpodobně vlivem infekce lidským papilomavirem (**HPV**) může vzniknout rakovinné bujení
- Vzniku zhoubného bujení **předchází změny buněk děložního hrdla nazývané jako prekancerózy – změna epitelu = DYSPLAZIE** = předrakovinová stadia buněčných změn (HPV 16,18)
- **PREVENCE – ODHALIT - ŘEŠIT**

Karcinom děložního hrdla

(děložní čípek)

- Vychází z epitelu:
- **DLAŽDICOVÉHO = SPINOCELULÁRNÍ KARCINOM**
- **ŽLÁZOVÉHO = ADENOKARCINOM**
- **FORMA EXOFYTICKÁ** = bradavčité, květákovité výrůstky (rozpadají se a prorůstají do okolí)
- **FORMA ENDOFYTICKÁ** = nádor se vyvíjí a roste do hloubky, **prorůstá stěnu hrdla**, později se rozpadá = **krvácející vřed**

K. čípku děložního

- Rizikové faktory / **prevence**
 - časný začátek pohlavního života (před 17 rokem věku) / **OČKOVÁNÍ, sex.výchova**
 - častá změna sexuálního partnera
 - více sexuálních partnerů / **hygiena pohl.života**
 - kouření
 - poruchy imunity (HIV), CHRON.ZÁNĚTY
 - Multiparita – opakované porody
 - Pravidelně docházet na **gynekologické prohlídky**

4 stupně karcinomu

- **I. – LOKALIZOVÁN POUZE NA D. HRDLE**
- **II. – PRORUSTÁ NA POCHVU NEBO PARAMETRIA**(postr.děl.vyzy)
- **III. – PRORŮSTÁ DO DOLNÍ TŘETINY POCHVY NEBO DOSAHUJE K PÁNEVNÍM STĚNÁM**
- **IV. – PRORŮSTÁ NA OKOLNÍ ORGÁNY- MM, RECTUM A ZAKLÁDA VZDÁLENÉ METASTÁZY**

PŘÍZNAKY, VYŠ.M., LÉČBA

- * V počátku = 0, zapáchající, krvavý výtok, krvácení = po pohl.s., bolesti
- A, GYN.V., KOLPOSKOPIE, CYTOLOGIE, CÍLENÁ EXCIZE, KONIZACE, KYRETÁŽ DĚL.HRDLA, LABORATOŘ
- DOPLŇUJÍCÍ VYŠ.: CT – plíce, mozek, kosti, moč cesty.
- Vychází z TNM
- * Chirurgická – KONIZACE, ROZŠÍŘENÁ HYSTEREKTOMIE (i děložní přívěsky, mízní uzliny)
 - <http://gyn.cz/tree.php?up=206> ,
- * Ozařováním (aktinoterapie, radioterapie – brachyterapie, teleterapie – radioizotopy cesia, kobaltu, iridia)

K. děložní sliznice

(ADENOKARCINOM ENDOMETRIA)

- Je **nejčastějším zhoubným nádorem** pohlavních orgánů žen. Vyskytuje se nejvíce u žen po přechodu s maximem **kolem 60. roku věku**
- Předstupněm vzniku zhoubného bujení je tzv. **atypická hyperplazie endometria**
 - Sliznice v dutině děložní nadměrně bují při dlouhodobém vlivu hormonů po přechodu
 - Vzniká tak vysoce diferencovaný karcinom endometria, který má i poměrně dobrou prognózu vyléčení(TYP I.)
- Druhým typem nádoru je nízce diferencovaný karcinom, jehož růst **nesouvisí s produkcí hormonů a prognóza je špatná – METASTAZUJE**, prorůstá do svaloviny-myometria, do peritoneální dutiny (TYP II.)

K. děložní sliznice

PŘÍČINY, RIZIKOVÉ FAKTORY

- Dlouhodobé podávání estrogenů
- Pozdní menopauza (přechod po 50. roku věku)
- Nadměrná hmotnost
- vysoký krevní tlak
- Cukrovka
- Multiparta (častější vyskyt, než u žen které nerodily)
- **PREVENCE!**
- **ŽIVOTOSPRÁVA – STRAVA, VHODNĚ**
hormony – antikoncepce---

Stádia karcinomu děl.sliznice:

- I - nádor postihuje **pouze děložní tělo**
- II - nádor se šíří na děložní **čípek**
- III - nádor pronikl na **povrch dělohy**, vytvořil **ložisko v pochvě nebo v mízních uzlinách**
- IV - nádor prorostl **do močového měchýře, střeva** nebo vytvořil vzdálené **metastázy**

K. děložní sliznice – **PŘÍZNAKY,** **VYŠ. M., LÉČBA.**

- nepravidelné krvácení z rodidel u žen před přechodem
- **jakékoliv krvácení u žen po přechodu**
- Hnisavý nebo vodnatý výtok – někdy jediný příznak
- v pokročilé stádiu – bolesti břicha, nárůst objemu dělohy, ascites, zažívací potíže-zácpa, postižení moč.s.-dysurie,retence
- A, GYN.VYŠ, SONO-VÝŠKA SLIZNICE-vyginálně, odběr vzorků sliznice(KYRETÁŽ) s následným histologickým vyšetřením (VÝKON ZÁROVEN ZASTAVÍ KRVÁCENÍ), HYSTEROSKOPIE, LABORATOR
- Při nálezu zhoubného nádoru = rozsah – CT jater a ledvin, plic,kostí močového měchýře a konečníku
- **OPERACE** - snahou je operovat a **odstranit nádor** - odstraňuje se děloha, vaječníky, vejcovody, popřípadě i mizní uzliny
- **OZAŘOVÁNÍ** se provádí u zcela inoperabilních nádorů a k zabránění vzniku ložisek v pochvě, doplň.chir.
- **HORMONÁLNÍ LÉČBA** se nasazuje u onemocnění s vytvořenými metastázami nebo jako doplňková léčba

karcinom vaječníků - *cystadenokarcinom*

- Nejčastěji se vyskytuje mezi **40. a 60.rokem** věku, ale může se vyskytovat i u mladých žen. Jde o onemocnění zákeřné v tom, že na sebe neupozorní v časných stadiích. Vysoká úmrtnost.
- Zhoubné bujení **vzniká z tkání vaječníku**, nebo ze zbytků zárodečných tkání. **DRUHOTNĚ** – metastazují sem - karcinom PRSŮ a GASTROINTESTINÁLNÍHO TRAKTU.
- **PREVENCE A VČASNÁ DG. OBTÍŽNÁ** – náhodný nález při GYN.VYŠETŘENÍ

Karcinom vaječníků – příčiny, rizikové faktory/**PREVENCE**

- výskyt zhoubného nádoru vaječníků u pokrevních příbuzných
- **Metastázy z jiných orgánů – PRSO, GIT**
- **Maligní zvrát** původně nezhoubného útvaru
- neexistuje účinná prevence
- **pravidelné kontroly u gynekologa s ultrazvukovým vyšetřením vaginální sondou zvýší možnost záchytu onemocnění v časném stádiu**

Stádia karcinomu vaječníků

- I - nádor je omezen na vaječník
- II - nádor postihuje **jeden nebo oba vaječníky a šíří se do pánve**
- III - nádor postihuje jeden nebo oba vaječníky, **šíří se mimo malou pánev**, na pobřišnici nebo na povrch jater, do tenkého střeva nebo do tříselných a retroperitoneálních uzlin
- IV - jsou vytvořené vzdálené **metastázy**

K.vaječníků – **PŘÍZNAKY**, VYŠ.M.

- !!!! ROSTE VOLNĚ V BŘIŠE – DLOUHO BEZ POTÍŽÍ
- nechutenství, bolesti břicha, váhový úbytek, zvětšování objemu břicha – TLAK, POCIT CIZÍHO TĚLESA
- ~~zažívací potíže zácpa, časté močení, dušnost, ascites, kachexie~~
- A. KOMPLEXNÍ GYN.V.,SONO, CT BŘICHA (játra, GIT),moč cesty, A MALÉ PÁNVE, PLIC,TUMOR MARKERY - CA 125 , **PEROPERAČNÍ BIOPSIE = HISTOLOGIE.**
- **Diagnóza se stanoví až během operace histologickým vyšetřením zmraženého preparátu a definitivně po operaci důkladným vyšetřením celého nádoru patologem**
- Prognóza: Rozhodující je rozsah onemocnění (staging), velikost nádorové hmoty zbývající po operaci, stupeň zhoubnosti nádorových buněk (grading), citlivost nádorových buněk na léčbu cytostatiky, věk a celkový zdravotní stav ženy.

K. vaječníků - **LÉČBA**

- **CHIRURGICKÁ - revize dutiny břišní**
- Přístup do břišní dutiny se volí dle předpokládaného rozsahu onemocnění a stavu pacientky buď **klasicky** (otevřenou cestou) nebo **laparoskopicky**
- Při revizi se hodnotí rozsah onemocnění, histologické vyšetření již během operace a dle nálezu se odstraní nádor, vaječníky, vejcovody, děloha, velká předstěra, uzliny pánevní a podél aorty, červovitý přívěsek (appendix).
- nádor rozsáhlý snahou je odstranit co možná největší část nádorových mas. Někdy se ještě před operací podávají cytostatika ve snaze nádor zmenšit a ohraničit
- Po operaci následuje * **chemoterapie** při které se v jednotlivých léčebných kúrách podávají **cytostatika** v nitrožilních infúzích s cílem zničit zbylé nádorové buňky v těle., **OZAŘOVÁNÍ**

DĚLOŽNÍ MYOM (myomy)

- benigní nádor z buněk hladké svaloviny dělohy (myometria nebo myometriálních cév)
- největší nádor, v dospělém věku – rozvoj v období pohl.zralosti
- výskyt - jednotlivě, častěji mnohočetné
- dělení dle uložení:
 - SUBMUKOZNÍ – vyklenují s do děložní dutiny
 - INTRAMURÁLNÍ – jsou ve stěně dělohy
 - SUBSEROZNÍ – vyklenují se na povrch dělohy
- Komplikace při výskytu: NEPLODNOST, SPONT.POTRATY,KOMPLIKACE V TĚH. A PŘI PORODU.

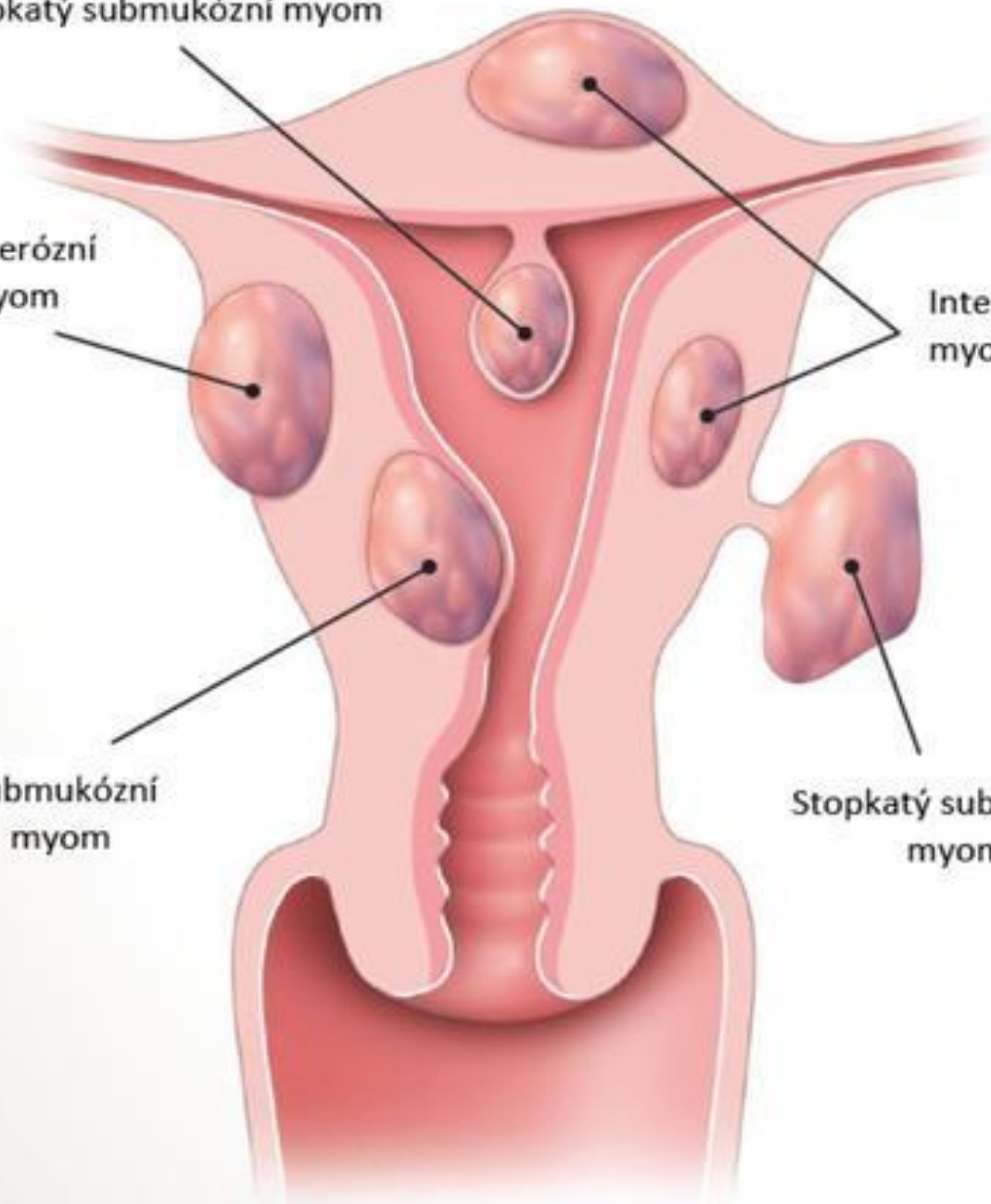
Stopkatý submukózní myom

Subserózní
myom

Intersticiální
myomy

Submukózní
myom

Stopkatý subserózní
myom

MYOM – PŘÍČINY, **PŘÍZNAKY**

- pravděpodobně hormonální
- ~~bez potíží, objeveny náhodně při GYN. VYŠ.~~
- PORUCHY MENSTRUAC. C.
- POLAKISURIE – MYOM TLAČÍ NA MM.
- ZÁCPA – MYOM TLAČÍ NA RECTUM
- NEURČITÉ BOLESTI V PODBŘÍŠKU
- BOLESTI PŘI POHL. STYKU

MYOM – VYŠ.M., LÉČBA

- A, NYNĚJŠÍ O., POTÍŽE, GYN. VYŠ. – PALPAČNÍ, SONO, HYSTEROSKOPIE

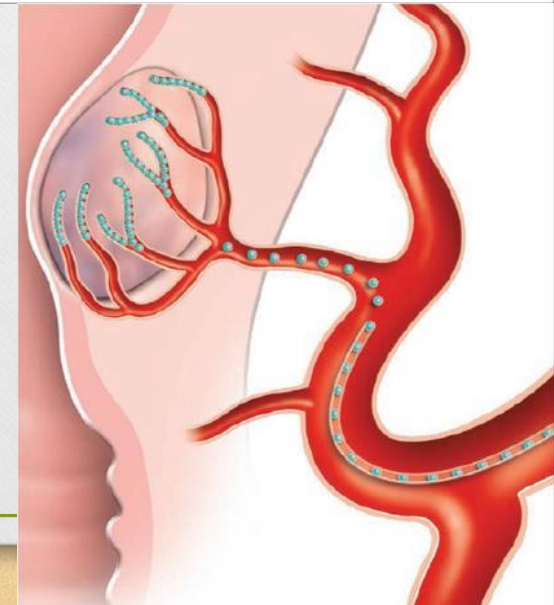
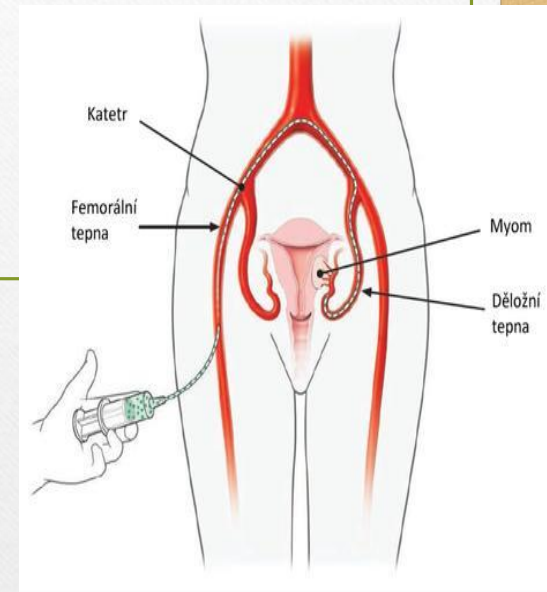
PŘI POTÍŽÍCH:

CHIRURGICKÁ

- **HYSTEREKTOMIE**
- odstranění těla děložního s ponecháním děložního čípku (**supravaginální amputace**),
- enukleace myomu

- **DEVITALIZACE MYOMU**

Embolizace přívodných tepen- zmenšení, zánik

REALIZACE OŠETŘOVATELSKÉ PÉČE

- **STRACH, ÚZKOST Z DŮVODU OBAVY**
(~~RAKOVINOVÉHO ONEMOCNĚNÍ~~)
- **NEDOSTATEK INFORMACÍ O ONEMOCNĚNÍ,**
O DIAGNOSTICE, O LÉČBĚ
- **BOLEST, POCIT NEPOHODLÍ Z DŮVODU**
PROBÍHAJÍCÍCH PATOLOGICKÝCH PROCESŮ V
MALÉ PÁNVE, Z DŮVODU DG, LÉČEBNÝCH
ZÁSAHŮ

REALIZACE OŠETŘOVATELSKÉ PÉČE

- **NESPAVOST, ÚNAVA Z DŮVODU VELKÉ PSYCHICKÉ ZÁTĚŽE**
- **PORUCHY SOBĚSTAČNOSTI Z DŮVODU PŘÍZNAKŮ NEMOCI, LÉČEBNÉ IMOBILIZACE**
- **PORUCHY VYPRAZD. MOČI, STOLICE Z DŮVODU ZÁKLADNÍHO ONEMOCNĚNÍ**

REALIZACE OŠETŘOVATELSKÉ PÉČE

- **RIZIKO INFEKCE Z DŮVODU ZAVEDENÝCH INVAZIVNÍCH VSTUPŮ (KATETRY, DRÉNY..)**
- **PORUCHY INTEGRITY KŮŽE, SLIZNIC Z DŮVODU OPERAČNÍHO ZÁSAHU A LÉČEBNÝCH POSTUPŮ (RADIOTERAPIE---)**
- **RIZIKA SOUVISEJÍCÍ S OPERACÍ (přeop. příprava, poop. péče)**

REALIZACE OŠETŘOVATELSKÉ PÉČE

- **PORUCHY VÝŽIVY Z DŮVODU**
NECHUTENSTVÍ, VÁŽNÉHO STAVU,
CHEMOTERAPIE
- **PORUCHY SEBEPOJETÍ Z DŮVODU**
ODSTRANĚNÍ POHLAVNÍCH ORGÁNŮ
- **NEPŘIJETÍ VZHLEDU VLASTNÍHO TĚLA z**
důvodu
- **NARUŠENÍ ŽENSKÉ ROLE**(ztráta ženské
přitažlivosti, narušení sexuality. z důvodu ztráty orgánů +
chemoterapie)

.....

REALIZACE OŠETŘOVATELSKÉ PÉČE

- Žena uložena na standardní GYN.ODD – **PŘÍPRAVA K OPERACI**, běžný léčebný režim dle aktuálního zdravotního stavu
- Realizace oše.péče = ošetřování ženy s operačním způsobem léčby
- komplikace - JIP
- Při pozitivním histolog.nálezu přeložena na ONKOLOGICKÉ PRACOVISTĚ k další léčbě – CHEMOTERAPIE, RADIOTERAPIE

ZVLÁŠTNOSTI OŠ.PÉČE U NÁDOROVÉHO O.

- PSYCHO – SOCIÁLNÍ DOPAD na ŽENU
- SESTRA – odborné znalosti, dovednosti(PSYCHOLOGIE), empatický přístup
- ošetřování ženy + komunikace velmi náročné = **klientky velmi intenzivně vnímají slovní i mimoslovní projevy sestry – CITLIVÝ PŘÍSTUP, SEBEKONTROLA**
- PODÁVEJ PRAVDIVÉ INFORMACE – s ohledem na to, do jaké míry je o svém stavu doposud informována lékařem
- ŘÍKEJ dílčí informace – dle své kompetence – O PŘÍPRAVÁCH K VYŠ., PÉČI PO, O NUTNOSTI SPOLUPRÁCE....
- ZAPOJENÍ RODINY = OPORA

ZVLÁŠTNOSTI OŠ.PÉČE U NÁDOROVÉHO O.

- **UVĚDOM SI:** žena je v těžkém psych,s.,
zhroutily se jí životní jistoty a plány, je v
ohrožení života, reaguje depresí,
plačtivostí, verbální agresí, sebevražedné
tendence = **PROCHÁZÍ**
„předvídatelnými“ STÁDII
PROŽÍVÁNÍ NEMOCI

???????

STÁDIA – OBDOBÍ PROŽÍVÁNÍ NEMOCI:

- I. ŠOK – zjištění nemoci“proč já!!??“
- II. POPŘENÍ – stažení se do izolace „ je to omyl-vysvětlí se to!“
- III. ZLOBA, HNĚV – agresivní,prožívá životní krizi, cítí velikou nespravedlnost a křivdu – v popředí emoce, rozum vypnutý!!
- IV. SMLOUVÁNÍ – rozumně komunikuje o čase- zájem o názor lékaře –možnosti, „ dožiju se dceřiny promoce ??“
- V. DEPŘESE – uvědomuje si ztrátu životních hodnot, vracejí se pocity provinění..proč, co bude....“nesmí zůstat sama“
- VI – PŘIJETÍ – AKCEPTACE – klid, rezignace- přijímám vše, zoufalství, odhodlání bojovat – co můžu?...dle typu osobnosti
- NEMUSÍ BÝT VŠECHNY – dle osobnosti

VIDEO *

- <https://www.youtube.com/watch?v=hyGLWSFiJjU> – operace video 13 minut – pěkné k opakování
- <https://www.youtube.com/watch?v=vJ1hGrS09mU> nádor vaječníku 10 min
- <https://www.youtube.com/watch?v=RZs8-fNrDIg> příznaky nádorů dělohy 5 minut
- <https://www.youtube.com/watch?v=81ByDGDegVU> chemoterapie 20 minut
- https://www.youtube.com/watch?v=4_1hqsiSbxc radioterapie 14 minut
- <https://www.youtube.com/watch?v=xbuw1XdEc1s> kazuistika – 6 minut

INFORMAČNÍ ZDROJE:

- www.GYN.cz
- <http://gyn.cz/tree.php?up=159>
- <https://ose.zshk.cz/vyuka/terapie.aspx?tid=127> -
Psychická reakce a způsoby prožívání onkologické nemoci
- <https://www.modrykonik.cz/snazime-se/delozni-myom/>
- Slezáková L. a kol.: OŠETŘOVATELSTVÍ PRO ZDRAVOTNICKÉ ASISTENTY III – GYNEKOLOGIE A PORODNICTVÍ, ONKOLOGIE, PSYCHIATRIE: GRADA, 2007. ISBN 978-80-247-2270-2.